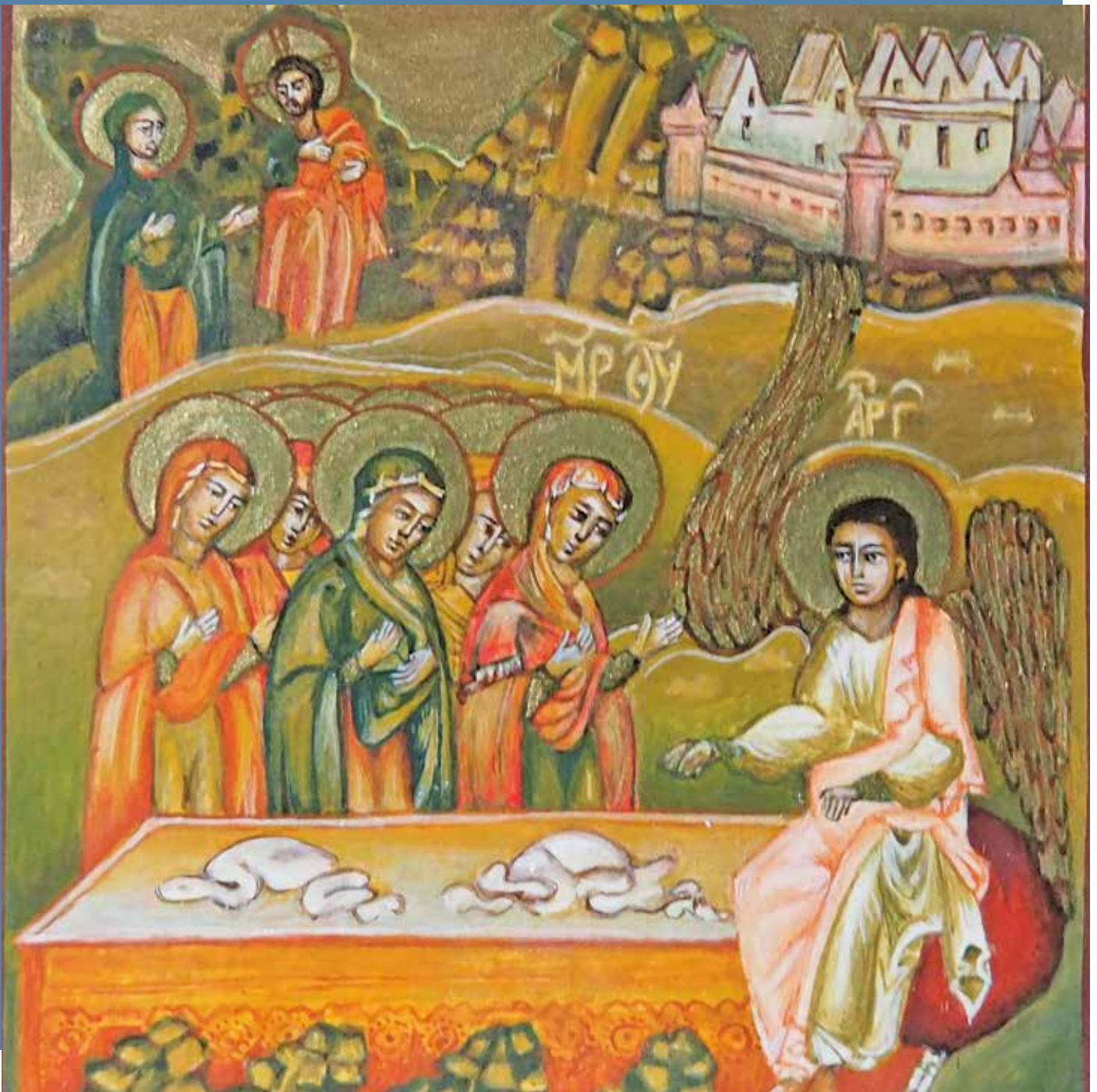

GERARDUS

MAGAZINE VOOR BEZIELING EN LEVENSORIENTATIE

15 APRIL 2024 / NUMMER 3 – VERSCHIJNT ACHT KEER PER JAAR

Zullen wij het nog meemaken?

Met deze vraag eindigt het artikel van Peter Nissen over de vrouw als diaken in de RK Kerk (blz 10 en 11). 'Zullen we het nog meemaken, de vrouw als diaken?' 'Dat geloof ik niet', was de reactie van mijn drie vrouwelijke collega's in de redactie, mede vanwege de culturele verschillen wereldwijd in onze Kerk. Duidelijk is wel, dat vrouwen een vooraanstaande plaats innemen in het leven van Jezus en verder in het Nieuwe Testament.

Neem nou de Paasverhalen... Dit voorwoord schrijf ik op Paasmorgen. Overal heeft weer het verhaal geklonken van vrouwen die – zoals de evangelist Marcus schrijft – hun vermoorde Heer en Metgezel de laatste eer willen brengen met een zalving. Ze treffen het graf leeg aan, en krijgen daar te horen: 'Ga aan Petrus en de leerlingen zeggen dat ze Hem zullen ontmoeten in Galilea', dus als ze zijn teruggekeerd naar het leven van alledag. Opvallend is, dat alle vier evangelisten vertellen dat vrouwen als eersten de opdracht krijgen om te getuigen van de Verrijzenis. Waarom doet de Kerk dan zo moeilijk om vrouwen niet volop te erkennen als geloofsverkondigers?

U ontvangt deze Gerardus enkele weken na Pasen. Nee, ik zeg het verkeerd: in de tijd ván Pasen. Het is nog altijd Pasen en daarom siert een mooie paasicoon de voorkant. Dominee Thea Bouwman 'schreef' deze icoon (iconen schildert je niet, die schrijft je...). Toen we haar verlof vroegen om

deze op de voorkant van ons magazine te plaatsen, zei ze: "Graag zelfs! Juist de vrouwen aan het graf en de boodschap die zij mochten horen en verkondigen: 'Hij is hier niet, Hij is opgestaan' is belangrijk geweest voor mezelf: ik mocht me, als vrouw, geroepen weten deze boodschap als predikant te verkondigen!" Zullen wij dat in onze katholieke kerk nog meemaken? Dat was een vraag die ons in de redactie bezighield. Wij hopen, dat het synodale proces waar Peter Nissen ook over schrijft, tot hoopvolle stappen zal leiden.

Natuurlijk bogen we ons als redactie ook over de andere artikelen die voor deze uitgave bestemd zijn. We vonden ze boeiend en hopen dat ook u ze met interesse leest. Helaas moeten we ook een In Memoriam opnemen na de plotselinge dood van een geliefde medebroeder, Johannes Römelt, slechts 63 jaar oud. De afscheidsdienst, vlak voor de Goede Week, werd 'Verrijzenisviering' genoemd en was een hoopvolle getuigenis, dat Gods liefde alle grenzen, ook die van de dood, te buiten gaat.

We zijn nog volop in de tijd ván Pasen; daarom ben ik niet te laat als ik u namens de redactie en de andere medewerkers van harte een 'Zalig Pasen' toewens! Rond 1 juni mag u de volgende 'Gerardus' verwachten.

Henk Erinkveld CSsR, hoofdredacteur

Bij de voorkant:

De icoon 'vrouwen bij het graf' is van ds. Thea Bouwman. Lees erover in het Voorwoord.

Het magazine GERARDUS is genoemd naar de Italiaanse broeder-redemptorist Gerardus Majella (1726-1755) die in zijn korte leven zoveel betekende voor de armen in zijn omgeving, dat hij bij zijn dood al als heilige werd beschouwd. De kerk heeft dat in 1904 door een heiligverklaring bevestigd..

Dit blad is een uitgave van het redemptoristenklooster Wittem, pelgrimsoord van Sint Gerardus, en begon in 1920 als contactblad voor zijn vereerders. Het richt zich nu op 'pelgrims op hun levensweg' op zoek naar bezieling en levensoriëntatie.

Contact: Wittemer Allee 34, NL 6286 AB Wittem,
Tel +31 43 4501741, gerardusmagazine@kloosterwittem.nl
Redactie: Henk Erinkveld CSsR, Marije Bijleveld (secretariaat),
Marianne Debets en Myriam Steemers.
Vormgeving: EL4A – Druk: Printworld.com

Voor 2024 is het jaarabonnement 18 euro en kan elk moment ingaan.
Bankrek.nummer voor Nederland: NL96 INGB 0001 0424 00.
Voor Vlaanderen: 18 euro overmaken op BE33 0631 6555 1046
Gerardusmagazine met als mededeling: abonnement 2024.

Het Gerardus Magazine is ook – gratis – digitaal te lezen op tablet of smartphone! Ga voor meer informatie naar www.kloosterwittem.nl/GerardusMagazine

Marije Bijleveld

Marianne Debets

Henk Erinkveld CSsR

Myriam Steemers

INHOUD

Het hondje van Tobias <i>Henk Erinkveld CSsR</i>	04
Midden tussen de mensen <i>Arnoud van der Mheen</i>	07
Pater Johannes Römelt overleden <i>Henk Erinkveld CSsR</i>	09
De vrouw als diaken: maken we het nog mee? <i>Peter Nissen</i>	10
Portret vol dynamiek <i>Marije Bijleveld</i>	12
Overuren voor de toekomst van Guinee <i>Henk Erinkveld CSsR</i>	14
Dankjewel, sorry en alstublieft <i>Marianne Debets</i>	16
De schaduwkant van gratis onderwijs <i>Lieve Droogmans</i>	18
Sara's brood <i>Myriam Steemers</i>	20
Stilstaan bij je eigen levensbronnen <i>Jan Hafmans CSsR</i>	21
Ten slotte <i>Redactie</i>	22
Gekooid in de sleur van het dagelijks moeten <i>Claudia Van den Hof</i>	24

Het hondje van Tobias

Henk Erinkveld CSsR

Toen wij als redactie eind vorig jaar zochten naar een thema voor de bijbelse beschouwingen in jaargang 2024, ontdekten we dat dieren een belangrijke rol spelen in de Bijbel. Het begint al met de slang in het scheppingsverhaal. We openden daarmee de reeks artikelen. Daarop volgde het lam, ‘waarmee het vaak slecht afloopt’, schreef Eric Corsius in het vorige nummer. In de redactie somden we nog een aantal dieren op. Toen de hond werd genoemd, stak ik meteen mijn vinger op. Daarover wil ik wel schrijven, want ik dacht meteen aan het mooie verhaal van Tobit, die samen met zijn zoon Tobias een lange reis maakte vergezeld door zijn hondje. Daarover straks meer.

Ik ging eerst maar eens kijken waar in de bijbel honden worden genoemd en welke rol ze spelen. Dat

Honden kwamen de zweren likken van de arme Lazarus.

honden ruim dertig keer in de bijbel worden gesignaleerd, is niet verwonderlijk, want honden spelen al sinds mensenheugenis een belangrijke rol in het leven van mensen.

VAN WAKER TOT TROUWE VRIEND

Als waakhond bijvoorbeeld; de profeet Jesaja heeft het over honden die de tempel moeten bewaken, maar liever lui liggen te dromen (Jes. 65,10). Honden zijn overal en in alle tijden bekend als huisdieren, ook letterlijk horend tot het huishouden. Als mensen aan tafel gaan, scharrelt de hond ergens wel rond om wat mee te krijgen. In een opmerkelijke ontmoeting van Jezus met een Kananese, niet-joodse vrouw, die haar hoop op hem heeft gesteld omdat haar dochter erg ziek is, zegt Jezus aanvankelijk dat hij er alleen is voor ‘de verloren schapen van Israël’, en even later: ‘brood dat voor de kinderen is bestemd, geef je toch niet zomaar aan de honden?’ De vrouw werpt dan op: ‘Dat mag zo wezen, maar de honden eten wel de kruimels die van de tafel vallen.’ Jezus wordt getroffen door haar weerwoord: hij prijst het grote geloof van deze vrouw van buiten Israël; ze is al blij – net als de honden – met wat kruimels van Jezus’ boodschap. Zij doet hem beseffen: de Blijde Boodschap is niet aan grenzen gebonden.

In bijbelse tijden hoorden loslopende zwerfhonden bij het gewone straatbeeld; zoals trouwens nog steeds in zuidelijke landen. Ze zochten overal naar voedsel – zo zegt psalm 59, 15-16 – en waren daarbij niet

kieskeurig: ze waren een soort vuilophaaldienst, aten zelfs de resten van dode mensen en dieren, en likten het bloed van doden en gewonden. Straathonden hebben dan ook doorgaans een slechte reputatie in de bijbel; het woord 'hond' klinkt vaak als scheldwoord. Als Paulus het heeft over de tegenstanders van de christengelovigen waarschuwt hij: 'Pas op voor die honden' (Filipp. 3,2). In de parabel van de arme Lazarus en de rijke man wordt over de arme bedelaar verteld dat 'honden zijn zweren kwamen likken' (Lucas 16,21). Je kunt dat lezen als hoe erg die Lazarus het had dat zelfs honden uit waren op zijn bloed; maar ik heb er altijd iets van troost in gezien: er waren in ieder geval honden die hem niet links lieten liggen... Ik moet denken aan zwervers ook in onze tijd. In de binnenstad van Aken zie je er steeds meer, kromgebogen zittend tegen een winkelpui. Soms heeft zo'n dakloze een hond bij zich: misschien wel het enige levende wezen dat zich om deze zwerver bekommert...

HET BLIJDE NIEUWS

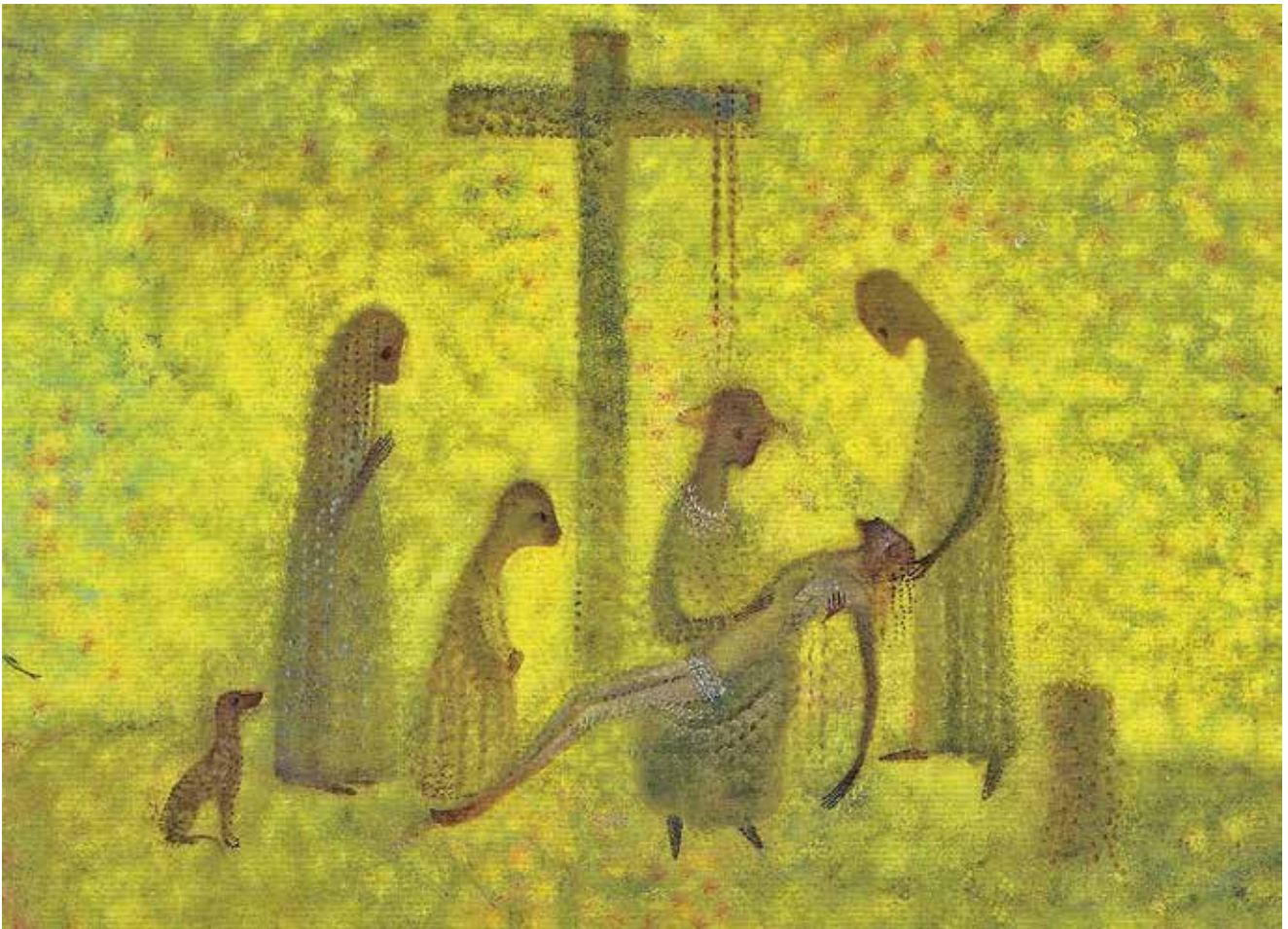
En nu dan, zoals beloofd, dat hondje van Tobias. Bij een hond denk ik niet het eerst aan zwerfhonden of gevaarlijke waakhonden waar je voor moet uitkijken tijdens een wandeling. Een hond is voor veel mensen een sympathiek dier, een trouwe metgezel. Zo ook in die prachtige bijbelse novelle, het boek Tobit.

Overigens wordt 'Tobit' in de joodse bijbel en in veel protestantse uitgaven niet tot de officiële bijbelse boeken gerekend, omdat het qua taal en ontstaan afwijkt van de andere bijbelse geschriften. Het staat wel als een van de zgn. 'deutero-canonieke boeken' in bijna alle bijbeluitgaven, zij het soms in een bijlage. Maar dat terzijde.

Het is een aandoenlijke familiegesciedenis over Tobit en zijn vrouw Anna, die afscheid moeten nemen van hun zoon Tobias die een lange reis gaat maken. Gelukkig wordt hij vergezeld door Rafaël, die later een

Het hondje van Tobias is blij weer thuis te zijn. (schilderij Rembrandt)

14de statie van de kruisweg van Aad de Haas: Jezus wordt in het graf gelegd

engel blijkt te zijn zonder dat Tobias dat weet. In een bijzinnetje wordt gezegd: 'De hond van Tobias ging mee' (Tobit 5, 17). En als hij na een bewogen reis weer thuis komt bij zijn bezorgde ouders, wordt verteld: 'De hond die hen onderweg vergezeld had, liep hen in-tussen vooruit, en als een bode van het blijde nieuws kwispelde hij vrolijk met zijn staart.' (Tobit 11).

DE KRUISWEG VAN AAD DE HAAS

Een hond als trouwe metgezel. In menig huishouden maakt hij deel uit van het gezin en voor veel alleenstaanden is de hond een onmisbare huisgenoot die het leven minder eenzaam maakt. Steeds vaker zie je rouwadvertenties die de hond van de overledene of van de nabestaanden met zijn pootje mee "ondertekend" heeft! Je kunt dat overdreven vinden, maar het geeft wel aan hoezeer mensen gehecht kunnen zijn aan hun hond als een trouwe vriend en metgezel.

De hond als trouwe metgezel. Ik moet ook denken aan de beroemd geworden kruiswegstaties van de schilder

Aad de Haas (1920-1972) in de kerk van het Wittemse buurtdorp Wahlwiller. Die kruisweg is overigens lange tijd omstreden geweest, omdat de kunstenaar geen herkenbare personen heeft geschilderd, maar spichtige figuren. Uit de vele symbolieken die hij verwerkt, is te zien dat Aad de Haas een diep religieuze mens was. Een van die details is het hondje dat op sommige staties te zien is; namelijk bij die tafereel tijdens Jezus' lijdensweg waar trouw en ontrouw het scherpst aan de orde zijn. Ik weet welhaast zeker dat Aad de Haas daarbij gedacht heeft aan het hondje van Tobias.

Zelf ben ik geen groot hondenliefhebber. Als ik met een groep mensen wandel, en iemand heeft een hond bij zich, loopt die me bijna altijd voor de voeten. Om maar niet te spreken over waakhonden die gevaarlijk op je af komen als je langs een boerderij komt. Ook in de Bijbel hebben honden niet altijd ieders sympathie. Maar ik zou willen, dat we allemaal iets hebben van het hondje van Tobias, of die van de zwerver op straat of van Aad de Haas: dat we trouwe metgezellen mogen zijn van elkaar in goede en kwade dagen.

Midden tussen de mensen

Arnoud van der Mheen

In Zuidwest-Friesland, meer precies in Bolsward, is de Heilige Titus Brandsmaparochie gevestigd. Ze bestrijkt verschillende stads- en dorpskernen in de gemeente Súdwest Fryslân. Op zoek naar vernieuwende initiatieven in pastoraat en diaconie (*) kwamen wij onder andere hier terecht. Diaken Kees van Kordelaar heeft er in de loop van een tiental jaren een aantal projecten op poten gezet die de aandacht verdienen.

KLEDINGBUS

Vanuit zijn drijfveer 'om een kleine bijdrage te leveren aan een samenleving waarin ieder mens zich gezien, gehoord en gewaardeerd weet,' ontstonden in de loop van de jaren onder andere een kledingbank, een repaircafé en een 'huis van compassie'. Het zijn plaatsen geworden waar iedereen zich welkom mag weten, plekken waar de meest kwetsbaren een rol als vrijwilliger op zich nemen. Bovendien initiatieven waar ontmoeting tussen mensen een centrale plaats heeft, naast persoonlijke ontwikkeling, gezelligheid en meer.

Zo rijdt er sinds 2017 een 'kledingbus' door de regio. Het is een grote touringcar die geschonken werd door het plaatselijke bedrijfsleven. Deze lijnbus werd omgebouwd tot de marktwagen die hij nu is: voor driekwart voorzien van kledingrekken waar bezoekers kleding kunnen uitzoeken. De overige ruimte wordt benut als ontmoetingsruimte waar men een kop koffie of thee kan drinken. Wanneer het mooi weer is, worden de ta-

Kees van Kordelaar bij de Sint Franciscuskerk in Bolsward.
Foto: Marchje Andringa

fels en stoelen op de stoep geplaatst en schuiven niet alleen shoppers, maar ook voorbijgangers aan. Dit initiatief voorziet volgens Kees in de behoefte van mensen om elkaar te ontmoeten, terwijl tegelijkertijd mensen met een laag inkomen kleding kunnen uitkiezen. Mooie bijkomstigheid is dat hierdoor eveneens wordt bijgedragen aan het voorkomen van verspilling van kleding, een industrie die in de woorden van Kees een van de meest vervuulende is.

GEZIEN, GEHOORD EN GEWAARDEERD

Deze bus mag je wel de 'eyecatcher' noemen. Toch moeten de andere projecten van Kees, en vele vrijwilligers met hem, hiervoor niet onderdoen. Die zijn weliswaar kleinschaliger en meer gericht op de lokale kernen in de regio, maar juist daardoor heel belangrijk bij het concretiseren van het uitgangspunt dat Kees

De 'kledingbus' die door de regio rijdt.

in zijn werkzaamheden steeds opnieuw hanteert: dat de mens zich gezien, gehoord en gewaardeerd weet.

In de visie van Kees maken zijn diaconale werkzaamheden duidelijk waar het in onze samenleving 'schuurt': heel veel mensen vallen buiten de sociale vangnetten en dreigen in een positie van isolement te raken. De projecten die hij samen met vrijwilligers en andere partnerorganisaties initieert leggen deze zwakke plekken bloot. En dat kan, volgens Kees, omdat je als Kerk vanuit een onafhankelijke positie naast mensen kunt gaan staan. Het raakt aan wat religieuzen vanuit ordes en congregaties van oudsher doen. Kees weet zich daarin geïnspireerd door de H. Franciscus: oog hebben voor de zwakkeren in de wereld om je heen.

INSPIRERENDE BASILIEK

Het werk van Kees is gemeenschapsvormend: het verbindt mensen en het helpt hen hun kwaliteiten en hun kracht te (her)vinden. Een voorbeeld waarin dit sterk tot uitdrukking komt, is het 'Huis van Compassie', midden in de stad Bolsward. Het is een huiskamer die sinds 2022 mensen de gelegenheid geeft om laagdrempelig activiteiten bij te wonen of te organiseren. Er worden danslessen gegeven, maar ook

muzieklessen. Je kunt er binnenlopen om de krant te lezen of om er een kop koffie te drinken met een vriend of vriendin. Weer staat 'ontmoeting' centraal: je gezien en gehoord weten door samen dingen te ondernemen. Dat mensen daardoor hun kracht en talent (her)vinden is een opvallende observatie die Kees hier benoemt.

Tijdens mijn ontmoeting met Kees zie ik een bevlogen mens die andere mensen, kerkelijk betrokken of helemaal niet kerkelijk geïnteresseerd, bij elkaar brengt op een kleinschalige manier. Het staat wellicht in schril contrast met de grote en indrukwekkende Franciscuskerk in Bolsward, die sinds 2017 basiliek mag worden genoemd. Tegelijkertijd zou je kunnen zeggen dat vanuit dit kloppend hart van Franciscus al de activiteiten van Kees geïnspireerd en mogelijk gemaakt worden. Dat is hoopvol voor de toekomst en ontwikkeling van een nieuwe Kerk die, weer in de visie van Kees, midden tussen mensen staat.

() Arnoud is geestelijk verzorger bij de GGZ in Drenthe en lid van een werkgroepje dat een ontmoetingsdag voorbereidt in Wittem op vrijdag 17 mei a.s. over vernieuwende pastorale projecten. Meer info op blz 23.*

Pater Johannes Römelt overleden

Henk Erinkveld CSsR

Groot was de verslagenheid in de kring van de redemptoristen en hun vrienden en bondgenoten, toen op zaterdag 9 maart j.l. het nieuws kwam dat pater Johannes Römelt volstrekt onverwacht was overleden, slechts 63 jaar oud.

Pater dr. Johannes Römelt was van 2011 tot 2017 de provinciaal overste van de provincie St.-Clemens van de redemptoristen. Hij was dus de voorganger van pater Jan Hafmans in die functie. Hij woonde in die jaren in Klooster Wittem, waar het provinciaal van de provincie Sint Clemens is gevestigd. Hij was regelmatig te zien bij allerlei gelegenheden in het klooster en ging ook soms voor in vieringen als hij daartoe de gelegenheid had. Zo was hij nog onder ons als gast toen we in oktober j.l. het 100-jarig bestaan vierden van de Peerke Donderskapel in Tilburg.

Hij stierf aan een hartinfarct terwijl hij in zijn spaarzame vrije tijd bij vrienden te gast was in de buurt van Basel, Zwitserland.

Pater Johannes Römelt, in 1960 geboren in Noord-Duitsland, maar opgegroeid in Bonn, werd via het gymnasium van de redemptoristen aldaar en na het noviciaat redemptorist in 1980 en na zijn theologie-opleiding ontving hij in 1987 de priesterwijding. Er volgde nog een vervolgopleiding in München en hij bekleedde daarna verantwoordelijke functies bij de

vorming van kandidaat-redemptoristen. Ook op bestuurlijk vlak toonde hij al vroeg zijn kwaliteiten: eerst in de provincie Keulen en vanaf 2005 in de provincie St.-Clemens, waar ook Nederland en Vlaanderen deel van gingen uitmaken. In 2011 werd hij tot provinciaal overste gekozen en werd Wittem zijn 'uitvalsbasis' naar alle delen van de provincie. Dit ambt bekleedde hij tot eind 2017, toen hij werd benoemd tot coördinator van de Conferentie Europa van de redemptoristen, met Rome als nieuwe uitvalsbasis. Volop nog in die functie kwam er totaal onverwacht een einde aan zijn leven.

De redemptoristen en de vrienden en medestanders rondom hen, verliezen een vriendelijke en erudiete man die zorgvuldig omging met zijn verantwoordelijkheden en met de mensen waar het om ging. Moge Gods engelen hem nu begeleiden naar het Paradijs, naar God, de Redemptor, Verlosser, die hij diende.

De vrouw als diaken: maken we het nog mee?

Peter Nissen

Het wereldwijde synodale proces dat paus Franciscus in de Kerk in gang heeft gezet, is onder meer bedoeld om te leren luisteren naar de stemmen die maar zelden serieus werden genomen. Daarbij horen in een eeuwenlang door mannen bestuurde Kerk die van de vrouwen. De rol en de positie van vrouwen in de Kerk vormt daarom een van de kernthema's voor de tweede bisschoppensynode over synodaliteit die in oktober van dit jaar in Rome zal plaatsvinden.

De vraag naar de rol van vrouwen in de Kerk is natuurlijk niet beperkt tot alleen de kwestie van de wijding van vrouwen. Zij is veel breder. Maar de mogelijke wijding van vrouwen is er wel een belangrijk aspect van. De Belgische bisschoppen hebben alvast moed getoond. Zij hebben in februari van dit jaar in hun ontwerp tekst voor de synode, bedoeld om in parochies en bisdommen te bespreken, gepleit voor de toelating van vrouwen tot de sacramentele diakenwijding.

FEBE

De vraag is niet nieuw. In 1974 had de Würzburger Synode, een soort pastoraal concilie van de Duitse bisdommen, al het besluit genomen om de vraag aan Rome voor te leggen om de diakenwijding van vrouwen mogelijk te maken. Het Duitse verzoek is in Rome decennialang in de la blijven liggen. Maar tijdens de Synodale Weg, de Duitse variant van het synodale proces, kwam de vraag opnieuw naar boven. Een

Febe. Sint Paulus noemt haar 'diaken in de gemeente'
(Romeinen 16,1-2)

overtuigende meerderheid van de Duitse bisschoppen schaarde zich achter het pleidooi.

Er waren trouwens al veel eerder stemmen opgegaan, en niet van de minsten, die ervoor pleitten om de diakenwijding voor vrouwen mogelijk te maken. In 1932, twee jaar voor haar intrede bij de karmelietessen, schreef de filosofe Edith Stein, in 1942 in de Karmel van Echt opgepakt en naar Auschwitz weggevoerd, er al over: 'Dogmatisch lijkt mij niets in de weg te staan dat het de Kerk zou kunnen verbieden om deze tot dusver ongehoorde vernieuwing door te voeren.' In dezelfde tijd werd ook door enkele Duitse benedictijnen uit de liturgische beweging, zoals Odo Casel en Ildefons Herwegen, aandacht gevraagd voor een mogelijke diakenwijding van vrouwen.

Dit had te maken met het feit dat er steeds meer historische aanwijzingen bekend werden dat de Kerk in de eerste eeuwen van haar bestaan inderdaad vrouwelijke diakens heeft gekend. Die aanwijzingen werden gevonden in inscripties, in oude liturgische teksten en in theologische geschriften uit de vroege Kerk. Dat begint al met de brief van Paulus aan de Romeinen, waarin hij aan het slot een aanbeveling uitspreekt voor Febe, de diacones van de gemeente van Kenchrea. Kerkvaders van de tweede tot de vierde eeuw maken melding van vrouwelijke diakens, van Clemens van Alexandrië tot en met Johannes Chrysostomus en Gregorius van Nyssa.

DE WEG VAN DE GELEIDELIJKHEID

De vraag kon daarom ook in Rome niet langer ontkend worden. In 2002 publiceerde de Internationale Theologencommissie, een adviesorgaan van het Vaticaan, er een rapport over. Maar opnieuw bleef het stil. Het was wachten op een paus dit het thema op de agenda durfde te plaatsen. In 2015 werd de vraag tijdens de bisschoppensynode over het gezin door een bisschop uit Canada naar voren gebracht. In 2016 stelde paus Franciscus een studietoelichting

Zuster Christine Schenk (USA) schreef een boek over het leiderschap van vrouwen in het vroege christendom.

in van vrouwen en mannen om de kwestie te bestuderen. Die kwam in 2019 met een rapport, maar dat werd nog niet overtuigend genoeg gevonden. Daarom werd in 2020 een nieuwe studietoelichting ingesteld. Dat kan overkomen als vertragingstactiek, maar ik zie er eerder een poging in van paus Franciscus om de weg van de geleidelijkheid te volgen, zodat de geesten, ook onder bisschoppen en kardinalen, voor deze vernieuwing kunnen rijpen.

In dat kader is het betekenisvol dat in februari van dit jaar op de website Vatican News een vierdelige reeks artikelen verscheen van de Amerikaanse zuster Christine Schenk over vrouwen in de vroege Kerk. Christine Schenk, lid van de congregatie van de zusters van Sint Joseph, publiceerde in 2017 een boek over vrouwen in de vroege Kerk, 'Crispina and Her Sisters: Women and Authority in Early Christianity'. Dat zij daarover vier weken lang artikelen mocht bijdragen aan de website Vatican News is niet zonder betekenis. Want op die website verschijnt niets dat niet de goedkeuring heeft van het Vaticaan. In de derde aflevering, over 'kerkmoeders in de vierde eeuw', schrijft zij onomwonden over vrouwelijke diakens in die tijd, zoals Olympias (368-408), die door de bisschop van Constantinopel tot diaken werd gewijd, evenals drie van haar vrouwelijke familieleden.

Zullen wij het nog meemaken? De tekens van de tijd zijn in elk geval hoopgevend.

Portret vol dynamiek

Marije Bijleveld

Sinds de 18e eeuw raakte hij in de vergetelheid, Frans Hals, de 17e -eeuwse schilder uit Haarlem. Nu er de tentoonstelling is in het Rijksmuseum in Amsterdam, vraag je je af hoe dat kon. Tien zalen vol werken van deze schilder illustreren zijn grote talent voor portretschilderen. En laat dát het nu juist zijn waardoor hij later niet meer zo in de belangstelling stond. Het schilderen van historiestukken stond lang veel hoger in aanzien. Bij het afbeelden van bijbelse en mythologische figuren moest een schilder veel meer over inlevingsvermogen en verbeeldingskracht beschikken dan wanneer hij portretten in opdracht of zelfgekozen modellen schilderde. Wat Frans Hals dus deed. Niettemin werd hij 'herontdekt' in de 19e eeuw en werd zijn werk weer onder de aandacht gebracht. En terecht!

Zijn stijl wordt gekenmerkt door een heel vlotte en losse penseelstreek. Met brede, grof aangebrachte verfstreken bouwt hij zijn schilderijen op en met een enkele streek weet hij een twinkeling in een oog weer te geven, kant van een mouw of van een kraag bijvoorbeeld. Als je met je neus bovenop een schilderij staat, zie je alleen maar klodders en strepen verf. Ga je op een afstand staan, dan zie je wat ze weergeven. Naast de door hem gebruikte 'nieuwe' schildertechniek, geven ook de dynamische lichaamshoudingen, expressieve gebaren en ge-

laatsuitdrukkingen een ongekeerde beweeglijkheid aan zijn schilderijen. Frans Hals schilderde mensen uit alle sociale lagen van de bevolking. Zo geeft hij een goed overzicht van de Nederlandse bevolking met zijn rangen en standen.

Dat is onder andere te zien op het hiernaast afgebeelde schilderij: de kleine Catharina Hooft komt overduidelijk uit een welgestelde familie, gekleed in haar prachtige jurk met bloempatroon, met haar gouden rammelaar in de linkerhand (goed kijken!) en haar delicate kanten kraag, mouwen en mutsje. Haar min, verzorgster, daarentegen is eenvoudig gekleed. Niettemin spreekt er toewijding en genegenheid uit dit portret. Kijk naar hun gezichten: de liefdevolle, kalme blik van de verzorgster en het guitige gezichtje van Catharina. De rechterhand van het meisje tegen de hals van de min, geeft weer hoe vertrouwd zij met haar is, maar drukt tegelijkertijd ook uit wat kinderen wel doen: zich afzetten. De schilder is een fantastisch observeerder.

Wat Frans Hals (1582-1666) allemaal op het doek vastlegde, kunt u zien tot en met 9 juni in het Rijksmuseum in Amsterdam.

Frans Hals, Catharina Hooft met haar min, 1619-1620

Overuren voor de toekomst van Guinee

Henk Erinkveld CSsR

In ons eigen dorp Partij-Wittem woont Moussa Cherif uit Guinee. ‘Nieuwkomer in Nederland’ zoals deze rubriek heet, is hij eigenlijk niet, want ruim de helft van zijn 60 levensjaren woont hij al in ons land, waarvan ruim 20 jaar niet ver van Klooster Wittem. Hij is vrachtwagenchauffeur bij Boels (‘verhuurt bijna alles’) en is net van zijn werk thuis als ik op een namiddag binnestap in zijn huis aan de rand van het dorp. Hij verontschuldigt zich, omdat zijn vriendin er niet is. “Monique heeft nog een vergadering op de universiteit waar ze als laborante werkt.”

WERKLUST

Via Google weet ik dat Guinee aan de westkust van Afrika ligt. De voormalige Franse kolonie, met hoofdstad Conakry, is zeven keer zo groot als Nederland en heeft 13,5 miljoen inwoners, waarvan 85 % moslim. Het land wordt ‘de tuin van West-Afrika’ genoemd en moet landschappelijk fraai zijn.

“Hoe komt iemand uit zo’n land ertoe om naar Nederland te komen?” is mijn eerste vraag. “Mijn moeder is in 1980 door een auto-ongeluk om het leven gekomen. Ik moest me al jong zelf zien te redden. De middelbare school lukte nog wel, maar ik kon niet naar de universiteit. Ik zag voor mij geen toekomst in eigen land en ging werken om geld te sparen om naar Europa te kunnen gaan. Dat lukte in 1992. Ik kwam eerst in Aken terecht; in Maastricht leerde ik een vrouw kennen

Moussa Cherif (rechts) met o.a. de directrice van een van zijn scholen.

en via haar kwam ik aan een Nederlandse verblijfsvergunning. Ik ging werken in restaurants, maar merkte dat je niet veel verder komt als je geen behoorlijk Nederlands kent. Dus ging ik naar school en heb daarnaast en daarna altijd veel gewerkt. In 1997 werd ik vrachtwagenchauffeur bij verschillende bedrijven; nu al acht jaar bij het grote verhuurbedrijf Boels. Vandaag reed ik op en neer naar Bergen op Zoom. Vaak moet ik al midden in de nacht op pad; soms ben ik dagenlang van huis om materialen te leveren voor bijvoorbeeld een evenement op het Malieveld in Den Haag.”

‘Afrikaanse jongeren een toekomst geven, dat is mijn passie.’

SCHOLENBOUWER

Waarvoor toch al dat harde werken, denk ik bij mezelf. Hij deelt toch het huishouden met Monique die een goede baan heeft in Maastricht? Het is alsof hij die vraag van mij aanvoelt en vertelt dan uit zichzelf gepassioneerd: "Alles wat ik verdien en over houd, steek ik in mijn eigen land. God heeft mij de talenten en mogelijkheden gegeven om hard te werken. Dat doe ik niet voor mezelf, voor een mooie auto of om dit huis nog mooier te maken, maar om armen in mijn land te helpen. Want wat moet je als je veel geld hebt? Geld kun je niet meenemen je graf in. God heeft mij de kans gegeven om veel voor andere mensen te betekenen. Daar ben ik God heel dankbaar voor." Moussa is een gelovige moslim. "Nu, in de ramadam ben ik van vasten vrijgesteld, want ik heb suikerziekte."

We komen te praten over de vele jonge Afrikanen die wegtrekken om in Europa hun geluk te zoeken. "Ik vind dat heel erg, want dat hoeft helemaal niet, als er maar goed onderwijs zou zijn. Daarom ben ik begonnen om daar scholen te bouwen. Al de overuren die ik maak op mijn werk, spaar ik op zodat ik elk jaar in oktober en november naar Guinee kan gaan. De derde

Een krantenkop laat zien dat Moussa in Guinee op handen wordt gedragen.

Koningin Beatrix gaf indertijd verlof om de tweede school naar haar te vernoemen.

school daar is nu bijna klaar, op de wc's na; die ga ik in het land zelf inkopen, want de economie daar moet ook geholpen worden. De eerste school die ik bouwde, telt 14 lokalen. De tweede school werd nog groter, wel 26 lokalen, voor 1500 leerlingen. Ik heb toen een brief naar (toen nog) koningin Beatrix geschreven met de vraag of ik die naar haar mocht noemen. Dat is ook gebeurd. De eerste school heet trouwens naar mijn moeder Kafadou.

EEN GIFT VAN DE BAAS

Omdat ik zelf enthousiast aan de slag ging, kreeg ik vanzelf veel medewerkers om mij heen, zowel daar als hier. Mijn baas, Pierre Boels, die zelf door hard werken groot geworden is en een wereldwijd bedrijf heeft met 8000 mensen, heeft mij onlangs een aggregaat van € 35.000 geschonken. Welke werkgever doet dat tegenover een gewone werknemer? En ik heb een eigen bedrijfswagen gekregen.

Of ik me ooit hier gediscrimineerd heb gevoeld door mijn kleur en afkomst? Och ja, maar je moet je er niet veel van aantrekken. Altijd positief blijven. En we moeten leren ons aan elkaar aan te passen. Afrikanen en Europeanen kunnen veel van elkaar leren. Ik heb hier geleerd dat je met aanpakken en ondernemingsgeest veel kunt bereiken. Dat zien ze ook aan mij als ik daar ben; ik word er op handen gedragen. En de waardering die je krijgt, helpt natuurlijk ook om ermee door te gaan zolang als ik kan."

Dankjewel, sorry en alstublieft

Marianne Debets

Ik ken Marianne Houben al vanuit de negentiger jaren, toen zij studentenpastor was aan de Universiteit voor Theologie & Pastoraat in Heerlen. Enkele jaren later leerde ik haar beter kennen in een intervisiegroep waar we regelmatig vragen en dilemma's van ons pastorale werk bespreken. Zo delen we elkaars wel en wee. Voor dit interview wil ik haar vragen hoe het allemaal begon.

JEUGDDROMEN VLOEIEN SAMEN

Op mijn vraag: "Was pastor worden jouw jeugddroom?", zegt ze lachend: "Ik wilde aanvankelijk iets in de sport gaan doen. Ik ben geboren en opgegroeid in een fijn gezin in Kerkrade en vanuit die situatie wilde ik graag iets voor anderen doen: goedheid doorgeven om het zomaar te zeggen. Ik herinnerde me dat ik als kind meespeelde in een musical die uitgevoerd werd in de kapel van de Universiteit voor Theologie en Pastoraat (UTP). Ik vond het bijzonder dat de studenten met ons als kinderen in gesprek gingen. Ik droomde ook wel over missie in Afrika. Maar dit alles: doorgeven van goedheid, aandacht voor kinderen en dromen over missie, kwam voor mij samen in theologie gaan studeren.

Wanneer ik het soms even moeilijk heb, verstaan ze dit zonder woorden. Laatst zei iemand tegen mij: "Alles komt goed". Dat ontroerde mij.

Ik ben nooit naar Afrika gegaan, maar ben wel voor mijn stagejaar vlak over de grens in Duitsland in Stolberg terecht gekomen. Ik werkte er in een parochie met jeugd en samen met hen bereidde ik vieringen voor, want in de liturgie 'maak je rond' wat je bespreekt met jongeren. Liturgische vieringen helpen ons ergens naar toe; je probeert dan woorden uit te spreken en uit te zingen die verwijzen naar de kern van ons geloof. Zo is de dagelijkse dienstbaarheid (diaconie) verweven met het vieren van het geloof.

TOEVAL

Daarna werkte ik korte tijd als pastor in een verzorgingshuis in Geleen terwijl ik nog in Stolberg woonde. Toen ik was afgestudeerd, ben ik direct naar Heerlen verhuisd en maakte ik de overstap naar het studentenpastoraat aan de Universiteit voor Theologie en Pastoraat (UTP)".

Omdat ik Marianne voornamelijk ken als pastor voor mensen met verstandelijke of meervoudige beperkingen, was ik benieuwd hoe ze nu vanuit de UTP bij 'Op de Bies', een verzorgingshuis voor gehandicapten, was gekomen. "Sommige zaken in het leven lopen via het toeval", vertelt Marianne.

"Ik was op kraambezoek bij een vriendin die in het verzorgingshuis werkte en na haar zwangerschapsverlof werd gedetacheerd. Er kwam dus een halve

Marianne neemt een cadeautje in ontvangst tijdens haar 25-jarig jubileum.

baan vrij. Omdat de UTP in die jaren fuseerde met de universiteit van Nijmegen was ik blij met deze kans. Zo begon ik in 1998 in 'Op de Bies', waar ik onlangs mijn 25-jarig jubileum vierde".

EEN VERRASSENDE BARTIMEÛS

Om met mensen met verstandelijke of meervoudige beperkingen te kunnen werken, moet je toch de gave hebben om vanuit een ander perspectief naar het leven te kijken. Dit erkent Marianne ook en vertelt een boeiend verhaal waaruit blijkt dat bewoners haar vaak de ogen openen en haar leren om vanuit hun perspectief naar leven te kijken. Een perspectief waarin het leven in haar authenticiteit en directheid aan het licht komt.

"Wat soms niet te vatten is, gebeurt soms voor mijn ogen", vertelt Marianne. "Op een dag vertelde ik het verhaal van de blinde Bartimeüs. Ik had de rol van Jezus en een geblinddoekte bewoner was Bartimeüs. Op de vraag van Jezus: "Wat wil je dat ik doe", riep hij: "Doek af!" "Daarna liep 'Bartimeüs' naar de persoon die haar naar Jezus had gebracht en bedankte hém uitdrukkelijk. Zo krijgt een bekend verhaal een verrassende wending en diepte".

DE KLEINE JANNES

Marianne heeft van haar moeder drie belangrijke woorden meegekregen, die in haar geheugen gegrift staan en steeds handen en voeten krijgen in haar leven: 'dankjewel, sorry en alstublieft'. Tijdens haar 25-jarig jubileum kwam dit in de dankviering ook duidelijk naar voren. 'Sorry' zeggen kreeg hierin een plek want in het pastoraat gebeurt soms iets dat niet goed is en hoe moet je dat dan aanpakken?

"Dankjewel en alstublieft zeggen, is vaker een groter compliment dan een cadeautje geven", zegt Marianne. "Hierdoor weten mensen zich gezien en vooral gewaardeerd. Ik gebruik geen moeilijke woorden en bewoners reageren zeer primair. Wanneer ik het soms even moeilijk heb, verstaan ze dit zonder woorden. Laatst zei iemand tegen mij: "Alles komt goed". Dat ontroert mij aan de mensen waar ik voor sta. Daarom had ik voor mijn jubileum voor het geld – dat ik van de directie had gekregen – een verhalenverteller laten komen, die vertelde over het kleine kereltje Jannes en zijn wederwaardigheden. Zo kwam tot uitdrukking dat ieder door God gewild, geliefd en gewaardeerd is.

De schaduwkant van gratis onderwijs

Lieve Droogmans

Op dit moment wonen er ongeveer tachtig miljoen mensen in Congo en de gemiddelde leeftijd is negentien jaar. Dat betekent dat Congo een hele jonge bevolking kent die jaarlijks nog geweldig aangroeit. Drieëntwintig procent van deze bevolking is analfabeet, maar bij de meisjes loopt dit cijfer veel hoger op. Maar liefst één derde van de vrouwen kan lezen noch schrijven.

Toen Felix Tshisekedi in 2019 president werd, beloofde hij al snel om het onderwijs in de kleuter- en la-

gere school gratis te maken. Het gros van de bevolking juichte dit toe, maar uiteindelijk is dit geen goede zaak.

EEN LERAAR VAN 91 JAAR

Ouders stuurden hun kinderen massaal naar staatscholen die prompt overvolle klassen telden met een onaangepaste infrastructuur. Klassen van honderd leerlingen waren en zijn nog steeds geen uitzondering. Er zijn veel te weinig schoolbanken, zodat vaak de helft van de leerlingen op de grond zit. Daarnaast

zijn pensioenen in Congo haast onbestaand, waardoor leerkrachten tot op hoge leeftijd blijven onderwijzen. In Luozi geeft een leraar van 91 jaar in het eerste leerjaar les aan bijna honderd leerlingen. De kwaliteit van het onderwijs is dan ook ondermaats en dat beïnvloeden veel ouders.

Net zoals in Nederland en België wensen ouders in Congo het allerbeste voor hun kinderen; velen kloppen dan ook aan bij alle congregaties, omdat die bekend staan voor degelijk onderwijs. Al jaren hebben onze paters redemptoristen in diverse parochies scholen, maar sinds de onafhankelijkheid behoren die allemaal tot het bisdom. Vermits de Clemensactie vindt dat elk kind de kans op degelijk onderwijs verdient, worden – waar echt nodig – deze scholen nog ondersteund, maar de Clemensactie besloot een andere weg in te slaan. Voortaan zouden we enkel scholen bouwen en renoveren op eigen grond.

NIEUWE SCHOOLGEBOUWEN

Na de bouw van een lagere school in Mbanza Ngun-gu kwam vanuit Kinshasa de vraag om in één van de armste buurten een nieuwe school te bouwen. Door een grote Zwitserse gift konden we dit in 2022 realiseren. In Saint-Mugagga werd net naast de parochie een prachtig terrein gekocht waarop een mooie kleuter- en lagere school gebouwd werd. Die is ondertussen geëvolueerd van honderdtwintig naar driehonderdvijftig leerlingen.

In Saint-Irénée, een ander deel van Kinshasa, volgen de leerlingen van onze parochie ondertussen de lessen in een kleine villa. De kleuterleidsters staan in de deuropening, omdat ze er eenvoudig niet bij kunnen. Er zijn bovendien te weinig klassen, zodat de kleuters niet alle dagen naar school kunnen gaan. Rebecca, de directrice, zocht intensief naar een goed grondstuk en op dit moment zijn we hier een nieuwe kleuter- en lagere school aan het bouwen. We hopen dat iedereen volgend schooljaar in het nieuwe schoolgebouw les kan volgen.

Onze klassen tellen maximum vijftig leerlingen en al onze leerkrachten hebben een diploma pedagogie. Ze worden betaald van de 'minerval', schoolgeld, want net als alle andere congregaties bieden wij geen gratis, maar wel kwaliteitsvol onderwijs aan. Het schoolgeld wordt per trimester betaald, maar wanneer dit aan het einde van het schooljaar voor enkelen niet meer mogelijk is, worden deze leerlingen niet weggestuurd. Ze kunnen hun leerjaar rustig afmaken.

BLIJF ONS STEUNEN

Toch zijn wij er nog niet. De schoolgebouwen hebben ruime klassen, de leerkrachten leiden de leerlingen goed op, maar we hebben bijvoorbeeld enkel in twee scholen een leslokaal met computers. Ons leerlingen-aantal groeit elk jaar en daardoor hebben wij eveneens nieuwe schoolbanken nodig. Daarnaast heeft nog geen enkele school zonnepanelen, dus vaak geen elektriciteit en is er tevens grote nood aan didactisch materiaal.

Geen enkel kind heeft zelf gekozen waar zijn wieg staat, maar verdient wel alle kansen in deze wereld. Helpen jullie ons verder om hun dromen te realiseren?

Maak uw gave over op banknr. NL96 INGB 0001 0424 00 (België: BE33 0631 6555 1046 onder vermelding van Clemensactie Congo. Hartelijk dank!

Sara's brood

Myriam Steemers

Een mens leeft niet van brood alleen (Matteüs 4,4), maar toch... brood is belangrijk. Vandaar deze keer een broodrecept. Brood is een bijzonder en zeer gewaardeerd product. In het oude Israël was brood zelfs hoofdvoedsel.

In Genesis staat dat Abraham en Sara werden bezocht door drie mannen. In het Oosten is gastvrijheid een belangrijk gebod. Abraham nodigde de mannen uit om te rusten en bij hen te eten en hij vroeg Sara brood te bakken. Genesis 18,6: *'Abraham haastte zich naar de tent, naar Sara. 'Vlug,' zei hij, 'drie schepel fijn meel! Maak deeg en bak brood.'*

Sara ging aan de slag. Zij zeefde meel en bakte, zonder gist, want dat kende men nog niet, een plat brood voor hun gasten. Zelf zorgde Abraham voor de rest: boter, melk, en een gebraden kalf. Dat Abraham Sara een aantal ingrediënten noemde en zelfs mee hielp de maaltijd te bereiden en te serveren is een aardige feministische bijkomstigheid!

Recept

Ingrediënten

7 gram droge gist • 200 ml. lauw water • ½ eetlepel suiker • 4 eetlepels olijfolie • 500 gram tarwebloem • 1 theelepeltje zout • 1 losgeklopt ei • 30 ml. lauwe melk • 1 eetlepel sesamzaad

Bereiden

Meng de gist met de suiker en het lauwwarme water in een grote beslagkom. Laat ca. 5 minuten staan totdat er belletjes ontstaan. Voeg dan de olijfolie toe. Vermeng de bloem met het zout en voeg dit in gedeeltes toe en meng tot een glad soepel deeg. Kneed het deeg 5 minuten door (op de laagste stand van de elektrische deegmachine of met de hand). De deegbal mag wat plakkerig zijn. Is het deeg te droog, voeg dan nog wat water toe. Is het te nat, voeg dan nog wat bloem toe. Leg het deeg op plastic en dek het deeg af met een vochtige theedoek. Laat zeker 1 uur rijzen of totdat het deeg in omvang verdubbeld is. Vorm van de deegbal een rond en plat brood van ca. 4 cm dik. Leg dit in een groot rond met bakpapier bekleed bakblik. Klop een ei of gebruik wat lauwe melk om het brood mee in te smeren. Strooi hierover sesamzaadjes en zet het in voorverwarmde oven op 40 graden. Zet de oven direct uit. Is het voldoende gerezen zet dan de oven op 200 graden gedurende 20 minuten of totdat het goudbruin is. Laat het brood afkoelen op een rooster. Volgens joods gebruik wordt het brood niet gesneden, maar gescheurd. U mag kiezen. Eet smakelijk!

BOEKWINKEL
KLOOSTER WITTEM

De boeken van deze pagina worden zonder portokosten thuisbezorgd. Bestel ze telefonisch of – het liefst – via internet:
Tel.nr +31 (0) 43 4502332 –
kloosterboekwinkelwittem.nl

Hoe ouder hoe vrolijker

Beschouwingen en verhalen over reizen en verdwalen, schrijven en vertalen, liefde en vriendschap

Hans van Pinxteren

Prijs: € 25,00

Kun je ouder worden zonder je levensplezier te verliezen? Die vraag staat centraal in deze bundel. In zijn verhalen, essays en reisschetsen ver-

telt dichter en vertaler Hans van Pinxteren over belangrijke momenten in zijn leven: zijn kindertijd, een hartstochtelijke liefde, de reizen die hij maakte. Daarnaast gaat hij in zijn essays diep in op het vertalen en de auteurs die hij vertaalde, zoals Montaigne, Flaubert en Rimbaud. Het titelverhaal is een bespiegeling over het ouder worden n.a.v. het denken van Montaigne.

Net zo belangrijk als het thema van het ouder worden, is in deze teksten het motief van de ontmoeting: persoonlijke ontmoetingen met mensen die een belangrijke rol speelden in Van Pinxterens leven, en virtuele ontmoetingen met de grote auteurs die hij vertaalde.

Hoe besta je na?

Verhalen over liefde, verlies en troost

Frénk van der Linden, Pieter Webeling

Prijs: € 21,99

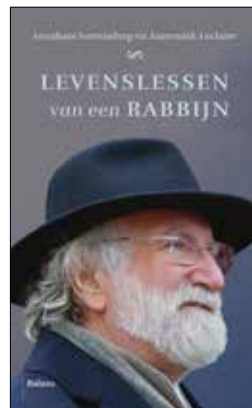
Als de dood een geliefde, een vader, een moeder, een kind, een vriend of een dierbare collega wegneemt, zitten we verlegen om woorden die het verdriet en de pijn draaglijk maken, bezweren en zin geven. Waaruit be-

staat de rouw? Is het mogelijk troost te vinden? Kan het verlies je wonderlijk genoeg ook verrijken? En hoe leef je verder?

Dit is een indringende bundel portretten van al dan niet bekende Nederlanders (o.a. Mike Boddé, Jack de Vries, Astrid Joosten, Hedy d'Ancona, Boris Dittrich, Lavinia Meijer en Victor Löw) die terugblikken op hun relatie met een overledene.

Stilstaan bij je eigen levensbronnen

Jan Hafmans CSsR

Levenslessen van een rabbijn

Awraham Soetendorp en Annemiek Leclaire

Prijs: € 15,00 (uitgeverij Balans 2023)

Wil je dit pareltje van wijsheid kunnen smaken, dien je wel een stil verlangen te hebben iets meer van het joodse geloof te willen weten en te willen proeven. Een van de grootste religieuze leiders van Nederland, emeritus rabbijn van de Liberaal Joodse Gemeente in Den Haag, geeft op de vooravond van zijn 80e verjaardag een inblik in zijn bewogen leven.

Annemiek Leclaire, journaliste zonder joodse achtergrond, is met hem in gesprek mogen gaan. Zij heeft zijn levenservaringen en de opgedane wijsheid opgeschreven. In tien korte hoofdstukjes met veel wijsheden, verhaaltjes en dichtregels uit de joodse traditie krijg je een mooi inzicht in het leven van deze 'geestelijke begeleider' en rabbijn. Al lezende maak je kennis met de belangrijkste joodse feestdagen.

Awraham Soetendorp werd in 1943 in Amsterdam geboren. Vanwege de Jodenvervolging hebben zijn ouders hem – een baby nog – moeten afgeven aan pleegouders op een onderduikadres. Na de bevrijding groeide hij op in Amsterdam en werd op 25-jarige leeftijd rabbijn. Rabbijn Soetendorp was een bevolgen spreker en nam deel aan talloze congressen, symposia en bijeenkomsten wereldwijd binnen een verband van religieuze leiders die zich inzetten voor vrede, interreligieuze dialoog en samenwerking voor natuurbehoud en respect voor mensenrechten.

Soetendorp is vooral leraar, wil onophoudelijk jong en oud overtuigen dat vrede en toekomst mogelijk zijn, ondanks de verschrikkelijke gebeurtenissen in het verleden (de oorlog en de concentratiekampen), en helaas ook nog in het heden. Verleden en heden worden in zijn getuigenis met elkaar verweven. Het verhaal van zijn wonderlijke redding vormt een rode draad. "In elke ontmoeting ligt de kans besloten, dat iets ten goede kan keren." Een mens heeft altijd een keuze die bepalend is voor het leven van hemzelf en van de ander, de medemens, de mede aardbewoner, het medeschepsel.

Het lezen van dit boekje is niet alleen voeding voor je geloof, voor je hoop en vertrouwen in het leven. Het is ook een oproep stil te staan bij je eigen levensbronnen. Het heeft niet voor niets het predicaat 'theologieboek van het jaar 2023' gekregen. Ik ben er persoonlijk door verrijkt.

Pelgrimsoord Klooster Wittem is elke dag open van 08.00 tot 18.15 uur; receptie en boekwinkel tussen 9 en 17 uur, en zijn dan ook telefonisch bereikbaar via tel.nr. 043 4501741. Ons postadres: Wittemer Allee 34, 6286 AB Wittem. Alle informatie, ook over andere activiteiten (en wijze van aanmelden), is te vinden op www.kloosterwittem.nl.

VIERINGEN IN WITTEM

- **Zaterdag, 19.00 uur:** 'kringviering' van Woord en Gebed; **zondag** om 09.00, 11.00 en 18.00 uur eucharistievieringen.
- **Door de week** 08.00 uur ochtendgebed; op dinsdag en donderdag gevolgd door eucharistieviering. Op elke donderdag 12.00 uur rozenkransgebed. Maandag t/m vrijdag om 18.00 uur: vesperviering.

BIJZONDERE VIERINGEN TUSSEN HALF APRIL EN EIND MEI

- **Zondag 28 april, 17.00 uur:** Taizé-viering. Meditatief sa-menzijn rond gebed, Taizéliederen en stilte
- **Zaterdag 4 mei: 19 uur: oecumenische viering b.g.v. de dodenherdenking** in de kloosterkerk, waarna stille tocht naar het herdenkingsmonument bij de Eyslerinde.
- **Donderdag 9 mei: Hemelvaart des Heren** Eucharistievieringen om 09.00 en 11.00 uur
- **Zondag 19 mei:** Pinksteren; vieringen als in elk weekend
- **Pinkstermaandag 20 mei:** alleen eucharistievieringen om 09.00 en 11.00 uur
- **Zondag 26 mei, 17.00 uur:** Taizé-viering Meditatief sa-menzijn rond gebed, Taizéliederen en stilte

RONDLEIDING DOOR KERK EN KLOOSTER

Daar is grote belangstelling voor. Vanaf Pasen zijn er niet alleen op woensdag, maar ook op zaterdag rondleidingen door kerk, kapellen, Scala, door delen van het klooster, grafkelder en kloostertuin. Tijd: 11.00-13.00 uur. Prijs: € 12,- incl. koffie met vlaai. U kunt zich nog op de dag zelf aanmelden tot 09.30 uur bij de receptie.

PASTORALE IMPULSDAG

Op **vrijdagmiddag 17 mei** a.s. worden op een ontmoetingsdag voor pastores en vrijwilligers vier projecten van pastorale vernieuwing gepresenteerd aan de hand van korte filmpjes en door de mensen zelf die daar actief zijn. Twee projecten zijn al in dit magazine aan bod gekomen: het gezinsproject van de parochie 'De Twaalf Apostelen' in Wijchen (nummer 2, blz. 7-8) en het diaconieproject van de Titus Brandsmaparochie te Bolsward (in dit nummer blz. 7-8). Ook een project voor pastorale begeleiding in Den Haag en een diaconaal project in Heythuysen zullen worden gepresenteerd. De theoloog Erik Borgman zal erop reflecteren en er is een plenaire gedachtenwisseling. De middag is van 13.30 tot 17.00 uur, maar vanaf 12.00 uur kan men deelnemen aan een lunch. Voor beiden is opgave vooraf nodig. Alle informatie is te vinden op www.kloosterwittem.nl.

PINKSTERLEZING DOOR THEO BOVENS

Oud-gouverneur van Limburg, en huidige senator in de Eerste Kamer, Theo Bovens, houdt een dag later, op **zaterdag 18 mei** in Wittem de Pinksterlezing. Onder de titel 'Bijstaan of Bijstand?' staat hij vanuit zijn persoonlijke betrokkenheid stil bij het afgenomen vertrouwen in de overheid, met name bij mensen die financieel en qua kansen het minder hebben getroffen. De bijeenkomst is van 14.00 tot 16.00 uur en men dient zich vooraf op te geven. Kosten: € 10,-

PELGRIMSTOCHTJES OP EIGEN GELEGENHEID

► Zeker in de lente en zomer is het Limburgse Heuvelland rond Wittem prachtig om te wandelen. Maak er een pelgrimstocht van met de **Wittemse rugzak**, bij de kloosterreceptie te koop voor € 9.95. Daarin zit een boekje met een rondwandeling van 11 km, de zgn. 'Gedenk'-route; en verder iets om te eten en te drinken.

► Ook is er de **envelopjeswandeling** van 3½, 5, 6, 8 of 10 km: Ga op stap met een setje enveloppen die tijdens de tocht telkens een stukje route prijsgeven. De kortste wandeling is ook leuk voor gezinnen met kinderen. Een set enveloppen kost € 4,50.

MEERDAAGSE PELGRIMSWANDELINGEN

► Er is weer een **PeerkePad**-wandeling: een zevendaagse tocht van pelgrimsoord Wittem van de heilige Gerardus naar het heiligdom van de zalige Petrus Donders in Tilburg, en wel van **23 tot 29 juni**. Prijs is € 750 voor volpension, inclusief bagagevervoer. U kunt zich nog aanmelden bij pastoraal medewerker René Haustermans: rene.haustermans@kloosterwittem.nl of via de kloosterreceptie.

► Kortere, meerdaagse groepswandelingen zijn er ook, zoals de **driedaagse Benedictustocht** van en naar de Benedictusabdij Mamelis bij Vaals van 9 tot 11 juli a.s. Maar omdat die binnen enkele dagen al was volgeboekt, bereidt pater Henk Erinkveld nu ook een **vierdaagse Gerarduswandeling** voor van Weert, vertrek op 13 oktober, naar Wittem. Na 10 km wordt vanaf Priorij Klarland (B) het Peerkepad zuidwaarts gevolgd. Na Bree en Dilsen-Lanklaar wordt de Maas overgestoken (foto) richting Valkenburg. Op de aankomst dag, 16 oktober – Feest van Sint-Gerardus, is er in Wittem om 13.00 uur een afsluitende pelgrimsviering. Geïnteresseerden krijgen vrijblijvend nadere informatie toegestuurd zodra die voorhanden is, als zij zich melden bij h.erinkveld@redemptoristen.nl

Gekoojd in de sleur van het dagelijks moeten
verblind door de concurrerende overlevingsstrijd
Een bries van vrijheid ontplooit de vleugels
om de onbegrensde horizon te ontdekken

Claudia Van den Hof

GERARDUS

MAGAZINE VOOR BEZIELING EN LEVENSORIËNTATIE

www.gerardusmagazine.nl